

Voortgangsrapportage 1 Uitvoeringsplan Visie recreatie & toerisme

Op 13 oktober 2021 heeft de raad de Visie Recreatie en toerisme Het Hogeland 2030 en het daarbij behorende uitvoeringsplan vastgesteld. Er is toen afgesproken de voortgang van het uitvoeringsplan tweejaarlijks te monitoren. Dit document is de eerste voortgangsrapportage, ruim twee jaar na de vaststelling van de visie en het uitvoeringsplan. In deze voortgangsrapportage is de stand van zaken van begin 2024 per actiepunt opgenomen.

In het uitvoeringsplan staan de actiepunten opgenomen voor de vier strategielijnen. De actiepunten zijn waar mogelijk voorzien van een indicatieve uitvoeringstermijn:

- kort (1-3 jaar)
- midden (3-5 jaar)
- lang (> 5 jaar).

De doorlooptijd van het uitvoeringsplan is gelijk aan die van de visie (2030), maar wordt tussentijds op meerdere momenten geëvalueerd.

In dit document geven we de voortgang aan na de eerste twee jaar.

Strategielijn 1: Vitale en verrassende dorpen

Actielijn	Actie	Termijn	Trekker	Middelen	Stand van zaken
Basis op orde	Stimuleren elektrische oplaadpunten auto's bij Toeristische Overstap Punten en aanbieders.	Kort Afstemming met project duurzaamheid	Ondernemers / ondersteuning gemeente	Geen kosten voor R&T	De gemeente stelt een laadvisie op waarbij inzichtelijk wordt gemaakt waar laadpalen worden gerealiseerd. De Toeristische Overstappunten (TOP's dit zijn locaties voor lang parkeren) worden hierin meegenomen. De kosten zijn nihil omdat deze in de markt worden weggezet. We hebben de wens de komende periode te kijken naar de TOP's. Voldoen ze, wat is goed, wat kan beter. Laadpalen komen dan ook aan de orde. Onderzoek en upgrade van de TOP's kan in een apart project of als koppelkans bij andere projecten.
	Opzetten projectteam voor eenduidige informatieborden. Bij realisatie de borden actueel en netjes houden.	2021 vormen projectteam 2022 oplevering projectplan	Gemeente / ondernemers	PM Nog geen middelen beschikbaar	Er zijn verschillende toeristische borden in de openbare ruimte. Het gaat met name om verwijsborden en informatieborden. Bruine verwijsborden Er is een (concept) bebordingsplan opgesteld voor autoverkeer met daarin ook het beleid en de werkwijze rondom verwijsborden naar o.a. de toeristische trekpleisters & ondernemers (de bruine bewegwijzering langs autowegen). Dit bebordingsplan moet nog worden vastgesteld. Informatieborden

					<p>Over de aanpak, beleid en werkwijze rondom informatieborden heeft de afgelopen jaren diverse keren ambtelijk overleg plaatsgevonden. Hiervoor is (nog) geen beleid en/of project opgezet.</p> <p>De komende periode zal onderzocht worden of een project kan worden opgezet waarbij alle bestaande borden worden geïnventariseerd en beoordeeld (noodzaak, schoon, veilig en up to date) en waaraan behoefte is.</p> <p>Op dit moment passen we maatwerk toe bij initiatieven en koppelkansen bij projecten en ontwikkelingen.</p>
	Waar nodig optimalisering parkeervoorzieningen in dorpskernen. Rekening houdend met toerist, ondernemers en inwoners. Afhankelijk van lokale situatie aan de rand van het centrum of in het centrum.	Midden-Lang	Gemeente	Geen specifiek budget voor beschikbaar	<p>In samenwerking met Team Infra inzichtelijk maken of de parkeervoorzieningen toereikend zijn. Daarnaast gebruik maken van de mogelijkheden die binnen het project Centrumplannen passen.</p> <p>Geen actie op geweest afgelopen twee jaar</p>
	Inzetten op <i>‘schoon, heel en veilig’</i> in de dorpscentra. Hierbij afstemmen met ondernemersverenigingen.	Doorlopend	Gemeente samen met ondernemers	Geen specifiek budget voor beschikbaar	R&T niet in the lead. Geen concrete actie op geweest
Leefbare dorpen	Evenementenkalender uitrollen zowel voor eigen inwoners als voor bezoekers. Hierbij o.a. ondernemers in centra en toeristisch-recreatieve ondernemers betrekken. Alle evenementen tonen op één digitale plek en gebruiken in promotie.	2022	Stichting Promotie Waddenland (samen met Marketing Groningen)	Valt binnen subsidie SPW	<p>De evenementen kalender is omschreven in de subsidiecriteria en wordt meegenomen in de werkzaamheden van de Stichting Promotie Waddenland. De evenementenkalender is te vinden via deze link: Evenementen Waddenland Groningen Evenementen overzicht Waddenland</p>
	Stimuleren evenementen in de dorpskernen voor inwoners en bezoekers, passend bij Het Hogeland.	Doorlopend	Gemeente	Bestaande middelen (subsidies) in begroting	<p>De gemeente stimuleert evenementen door het verlenen van subsidies en samenwerking en verbinding met collega-overheden en andere stakeholders.</p> <p>Binnen de begroting zijn een aantal grote evenementen opgenomen. Bij subsidieverzoeken voor andere evenementen wordt gezocht naar mogelijkheden binnen de bestaande budgetten van o.a. R&T en cultuur.</p>
	Belang en ambitie recreatie en toerisme meenemen/verwerken in visies/plannen voor de centrumgebieden en dorpen.	Doorlopend Aansluiten bij trajecten voor visies en plannen.	Gemeente		R&T wordt aangesloten bij de diverse plannen en visies. Dit punt blijft wel aandacht vragen.

		2021 bekend maken actiepunten in organisatie			
Trots inwoners versterken	Ophalen verhalen bij inwoners en deze - gezamenlijk met Marketing Groningen en Visit Wadden- bundelen en gezamenlijk tot uiting brengen in bijv. een museum of borg, maar ook digitaal langs routes.	Kort - Midden	Stichting Promotie Waddenland	Valt binnen budget voor andere projecten	Dit actiepunt wordt uitgevoerd binnen diverse projecten die lopen binnen Het Hogeland. O.a. Waterwerken Zoutkamp, Hogeland in Beeld, Waddenmusea, initiatieven in dorpen, wandelroute Canadian Trail. Dit actiepunt blijft actueel en waar mogelijk zoeken en maken we verbindingen met andere projecten. Bijvoorbeeld bij Toukomst projecten zoals de landschapswerkplaats.
(Verblijfs)aanbod in dorpen versterken	Opstellen ontwikkelkader nieuw verblijfsaanbod om zo de capaciteit, diversiteit en kwaliteit te waarborgen en de vergunningverlening eenvoudiger te maken. Hierbij oog voor zowel kleinschalig als middelgroot aanbod passend bij de identiteit en ambities van Het Hogeland.	Kort – Midden Aansluiten bij traject Omgevingswet	Gemeente		In overleg met het Team RO zal de komende periode onderzocht worden wat nodig en wenselijk is qua ontwikkelkader voor nieuw verblijfsaanbod
	Verblijfsaanbod in dorpskernen versterken door het toevoegen van (kwalitatieve) B&B's en/of een boetiekhotel.	Doorlopend	Ondernemers, gemeente faciliteert	Valt binnen bestaande werkzaamheden	De gemeente faciliteert doorlopend ondernemers in hun plannen. Dit geldt ook voor de verblijfsaccommodaties. R&T adviseert RO regelmatig over initiatieven en sluit hierbij aan bij de Visie R&T

Strategielijn 2: Erfgoed en landschap tot leven brengen

Actielijn	Actie	Termijn	Trekker	Middelen	Stand van zaken
Vergroten bereikbaarheid en versterken basisfaciliteiten	Koppel oplaadplekken (voor elektrische fietsen en auto's) aan Toeristische Overstop Punten, lang parkeren en bestaande horecagelegenheden of toeristische bedrijven in het buitengebied vgl. systeem van Natuurpoorten in Brabant.	Kort	Gemeente / ondernemers		Zie eerste actiepunt bij strategielijn 1. De TOP's zijn aangelegd bij locaties voor lang parkeren. Voor nieuw aan te leggen TOP's wordt dit actiepunt meegenomen. De aanleg wordt gedaan in samenwerking met de provincie en/of vallen binnen projecten. Voor fietsoplaadpunten is het uitgangspunt dat deze gerealiseerd worden door (vrijtijds)ondernemers.
	Versterken/ontwikkelen (thematische) fietsroutes en -arrangementen door het landschap en langs	Midden/doorlopend	Routebureau Groningen en Stichting		Het ontwikkelen van routes ligt bij het Routebureau Groningen en Stichting Promotie Waddenland (in 2023 o.a. Ripperdaroute). Daarnaast zijn er diverse initiatieven o.a. realisatie E bike Ploeg

	dag- en verblijfsaanbieders. Routes ook digitaal ontsluiten via bestaande kanalen.		Promotie Waddenland		route, (race) fietsroute Noorderrondritten, Kinderfietsroute Zoutkamp, uitbreiding Internationale Dollard Route. Als R&T denken we mee bij initiatieven, adviseren en faciliteren waar mogelijk. Routes worden digitaal ontsloten via de marketingsite en Routes in Groningen - Er gaat niets boven Groningen Het Routebureau Groningen werkt samen met de marketingorganisaties aan het steeds verder ontwikkelen en verbeteren van de online ontsluiting.
Beleefbaar maken van de landschappen	Versterken biodiversiteit langs wandelroutes, door in te zetten op bloemrijke insectvriendelijke bermen en vogelweides.	Kort-Midden	Gemeente		<p>Hiervoor sluiten we aan bij trajecten rond ecologie, groen enz. in samenwerking met de provincie en Landschapsbeheer Groningen. Voor de fietsroute tussen Lauwersoog en Glimmen (LF14) is in 2021 een bloemrijke berm gerealiseerd.</p> <p>Voor dit actiepunten liggen eventueel ook mogelijkheden via Toukomst project Landschapswerkplaats en de toekomstopgave ruimtelijke kwaliteit Lauwersmeer. Ook is er een project in ontwikkeling via de fietsroute Internationale Dollard Route, de "Dollard Route bloeit".</p>
	Oprichten projectgroep die zich bezig gaat houden met het inventariseren van (financiële) mogelijkheden onverharde paden. Bij voorkeur gekoppeld aan overnachtingsmogelijkheden (bijv. zelfvoorzienende cabines in het landschap).	Midden	Gemeente, Routebureau Groningen, collega overheden	PM	<p>Voor dit actiepunt sluiten we (tot nu toe) aan bij andere trajecten en projecten. Het actiepunt is ook naar voren gebracht bij de ontwikkeling van de Loopagenda van de provincie Groningen en er kan aangesloten worden bij NPG projecten zoals de landschapswerkplaats.</p> <p>Er is overleg met het bedrijf Cabiner over het realiseren van zelfvoorzienende cabins in het landschap. De plannen voor cabins langs een wandelroute van Winsum naar het Lauwersmeergebied zijn concreet (de eerste cabins zijn al gerealiseerd bij Maarhuizen). Daarnaast wordt gekeken naar een Waddenkuistroute.</p>
	Betrekken agrarische sector door toestaan nevenactiviteiten op het gebied van recreatie en toerisme (Kamperen of logeren bij de boer, Kijkje bij de boer, streekproducten, etc.).	Doorlopend	Gemeente / ondernemers	Nog geen budget	De transitie van het landelijk gebied leidt tot onzekere tijden voor (agrarische) ondernemers. Agrotourisme kan perspectief bieden en een verbindende factor vormen voor de verschillende opgaven. Een (verdere) ontwikkeling van agrotourisme is een kans voor ons gebied.

					<p>Hiervoor wordt onder andere aandacht gevraagd bij de gebiedsopgave voor het Reitdiep en de Waddenkust.</p> <p>Regels bestemmingsplannen Bij agrarische bedrijven met een bedrijfswoning mogen binnen het bouwvlak 3 camperplaatsen in de periode van 1 maart tot en met 31 oktober. Bij (bedrijfs)woningen kan een B&B als de B&B ondergeschikt is aan het wonen. Maximaal drie kamers en maximaal zes gasten. Agrarische bedrijven kunnen via een afwijkmogelijkheid nevenactiviteiten starten met een recreatie functie, zoals een minicamping of kampeerboerderij met ondersteunende horeca. Hiervoor gelden een aantal regels waaraan de nevenactiviteit moet voldoen. Wil een ondernemer meer of net wat anders dan zijn vaak langere en kostbare procedures nodig.</p> <p>Open dagen, evenementen, routes Er zijn al initiatieven die hierbij aansluiten op gebied van streekproducten (zoals Wad op je bord) en routes. Ook Waddenland kan een rol spelen. Bijvoorbeeld verder uitrollen project uit De Marne Waddenland Boeren- en Visserland. Dit zit niet in hun jaarplan en structureel budget.</p>
Beleefbaar maken van het erfgoed	Parels in Het Hogeland vindbaar en zichtbaar maken (in lijn met Programmalijn 6. Pronkjewailen Kort – Midden op 't Hogelaand van Kop op 't Hogeland).		Marketing Groningen en Stichting Promotie Waddenland	Uit extra subsidie	<p>Stichting Promotie Waddenland is de toeristische organisatie van Het Hogeland en doen de toeristische marketing en informatievoorziening. Waddenland werkt nadrukkelijk samen met Marketing Groningen en Visit Wadden.</p> <p>Waddenland heeft een erfgoedpagina Erfgoed en cultuur in Waddenland Visit Groningen Voor Open Monumentendag (2023) heeft Waddenland drie fietsroutes ontwikkeld langs erfgoed.</p> <p>Voor dit punt ook aansluiten bij NPG trajecten, oa bij waterrecreatie en het meerjarenplan/extra subsidie voor Waddenland.</p>
	Evenementen koppelen aan en passend bij het erfgoed.	Doorlopend	Ondernemers		<p>Er zijn diverse initiatieven die evenementen koppelen aan erfgoed. O.a. Open Monumentendag en de fietsroute Yoga in de kerk.</p>

					Het festival Winsum Paradisum is in voorbereiding. Ook hierin heeft het erfgoed een rol.
Versterken verblijfsmogelijkheden	Ambtelijke afstemming rondom mogelijkheden recreatie en toerisme in het geval van vrijkomende agrarische bedrijven en erfgoed. Belangrijk is dat in samenspraak met de initiatiefnemer wordt gekeken naar de mogelijkheden, rekening houdend met de inpasbaarheid in het landschap en de kwaliteit van het nieuwe aanbod (rekening houdend met het nog te stellen Ontwikkelkader (strategielijn 1).	Doorlopend Structureel overleg met RO Start in 2021	Gemeente / ondernemers	Valt binnen reguliere uren HHL	RO en R&T hebben afstemming over initiatieven. R&T schakelt RO in als ondernemers plannen hebben en RO vraagt R&T om advies bij verzoeken die bij hen binnenkomen. Zowel vanuit R&T als RO worden de kansen en mogelijkheden gezien in geval van vrijkomende agrarische bedrijven en recreatie en toerisme als nevenactiviteit bij agrarische bedrijven.
	Inzetten op en zoeken naar mogelijkheden voor bijzonder verblijfsaanbod gekoppeld aan de landschappelijke kwaliteiten van Het Hogeland. Bijv. Struinen door de gemeente en overnachten in een zelfvoorzienende cabine. Of op een unieke locatie in het waddegebied en Lauwersmeer.	Doorlopend	Gemeente / ondernemers		Aansluiten en/of aanjagen van initiatieven als (evt.) mogelijkheid zich aandient. Er loopt een initiatief van Cabiner – wandelroutes met off grid cabins op unieke locaties in de natuur/landschap. De plannen voor de route van Winsum naar het Lauwersmeergebied zijn concreet (de eerste cabins zijn eind september geplaatst Op Maarhuizen). Ook is er een de wens voor een Waddenkustroute.
Erfgoed en landschap onder de aandacht brengen	Bundelen van informatie op één voor de gast eenvoudig vindbare plek.	Kort 2021/22 e.v.	Stichting Promotie Waddenland	Via prov	Sinds de zomer van 2022 draait de website van Waddenland onder die van Visit Groningen/Marketing Groningen met directe links/koppelingen en maken hierdoor gebruik van bereik van Marketing Groningen.
	Parels zoals het Pieterpad, Pronkjewailpad en Route om de Noord via marketing onder de aandacht brengen.	Kort 2021/22 e.v.	Stichting Promotie Waddenland	PM	Het Routebureau Groningen licht routes uit in samenwerking met de marketingorganisaties. Een aantal uitgewerkte routes krijgen medio 2024 een plek op de website van Waddenland. Daarnaast worden een aantal routes uitgelicht in het Waddenland magazine.

Strategielijn 3: Water, Lauwersmeer en Waddenzee Werelderfgoed ervaren

Actielijn	Actie	Termijn	Trekker	Middelen	Stand van zaken
Basis vaarroutes op orde	Inventariseren verbindingen, kansen voor verbindingen en mogelijke vaarroutes.	Kort Aansluiten trajecten	Gemeente / Routebureau		In 2023 is een kansenkaart waterrecreatie Het Hogeland ontwikkeld. Kansen kunnen in projecten worden omgezet en deels gefinancierd worden door NPG. Voor overige kansen wordt

		provincie en waterschap	Groningen / waterschap		gezocht naar andere financieringsmogelijkheden en samenwerkingen.
	Verbeteren vaarinformatie Het Hogeland. Aansluiten bij provincie en waterschap	Kort Zie hierboven	Waterschap / provincie / Stichting Promotie Waddenland	PM	De provincie Groningen heeft sinds 2023 de vaarinformatievoorziening belegt bij het Routebureau Groningen. Vaarinformatie - Routes in Groningen Dit wordt de komende tijd verder uitgebouwd. Samen met de provincie, het waterschap, het Routebureau Groningen en andere betrokken partijen gaan we kijken hoe de vaarinformatie nog verder verbeterd kan worden (bijvoorbeeld aansluiten bij landelijke systemen en/of app).
	Aansluiten bij de plannen van het waterschap om te werken met een digitale app voor vaarroutes. Waar mogelijk ook informatie toevoegen aan de app.	Kort Zie hierboven	Gemeente / waterschap	PM	Zie actiepunt hierboven.
	Versterken recreatieve vaart door als koppelkansen aan te sluiten bij (geplande) projecten langs vaarroutes (werkzaamheden aan bruggen en wegen etc.).	Doorlopend	Gemeente	PM	Koppelkansen benutten bij Infra werkzaamheden om waterrecreatie te stimuleren. Bijv. wachtvoorzieningen bij bruggen realiseren als brug onderhoud nodig heeft. Dit is en blijft een aandachts- en actiepunt. De nieuwe medewerker waterrecreatie, die een brugfunctie heeft tussen Team Infra en Team EZ-R&T draagt hierin bij.
Versterken aanbod	Nieuw dagrecreatief aanbod bij voorkeur bundelen op strategische locaties (goed bereikbaar en samen met andere voorzieningen). Duurzaamheid is hierbij een belangrijk uitgangspunt. Als gemeente samen met ondernemers in gesprek over mogelijkheden.	Doorlopend Afhankelijk van initiatieven	Gemeente	Valt binnen reguliere uren HHL	Er spelen al allemaal initiatieven en ontwikkelingen, diverse NPG projecten, de waarhuizen, Gastvrijheid aan de Lauwers, donkerteleefplekken enz. Dit actiepunt raakt ook de ontwikkeling van de kansenskaart waterrecreatie.
Afstemming regio	Structureel overleg met provincie, waterschap en buurgemeenten in Groningen (en Fryslân) met als doel gezamenlijk projecten oppakken en voorzieningen met elkaar afstemmen en versterken.	Doorlopend Gestart in 2021	Gemeente / provincie	Valt binnen reguliere uren HHL	In het voorjaar van 2023 is de intentieverklaring Samenwerking waterrecreatie Provincie Groningen ondertekend door de provincie en alle Groninger gemeenten. De provincie heeft een kwartiermaker waterrecreatie aangesteld en de samenwerking is geïntensiveerd. De betrokken partijen werken samen met de waterschappen en andere betrokken toe naar een uitwerking van de intentieverklaring. Structureel overleg en afstemming tussen betrokken partijen en het gezamenlijk oppakken van projecten is hiervan een onderdeel.

Strategielijn 4: Verzilveren onderlinge samenwerking en spreiding

Actielijn	Actie	Termijn	Trekker	Middelen	Stand van zaken
Interne structuur versterken en promoten Het Hogeland	Verder professionaliseren en uitrollen Stichting Promotie Waddenland als dé toeristische organisatie van Het Hogeland. In het jaarplan van Stichting Promotie Waddenland staan de concrete acties per jaar benoemd.	Kort 2021 e.v.	Stichting Promotie Waddenland	Structurele subsidie SPW Voor 2024, 2025 en 2026 € 100.000,- extra voor meerjarenplan (+ op de basis)	Het uitvoeren van het jaarplan (basistaken) van Stichting Promotie Waddenland wordt bekostigd uit de structurele subsidie. Waddenland heeft een meerjarenplan opgesteld voor meer impact naast hun basistaken in het jaarplan. In de begroting van Het Hogeland is voor 2024, 2025 en 2026 € 100.000,- opgenomen voor een plus op de basistaken. Voor de verder uitvoering van de meerjarenplan moet gezocht worden naar extra financiering.
	In kaart brengen en promoten van toeristisch-recreatieve aanbod Het Hogeland.	Kort 2021 e.v.	Stichting Promotie Waddenland / gemeente	Structurele subsidie SPW	Hier wordt aan gewerkt door Waddenland binnen de structurele subsidie. Ook wordt gekeken en gezocht naar het aansluiten bij initiatieven zoals bijvoorbeeld het Toukomstproject Touripedia.
	Qua marketing aansluiten bij en samenwerken met Marketing Groningen. In VGG-verband de digitale ontsluiting vormgeven.	Doorlopend	Stichting Promotie Waddenland	Binnen bestaande budgetten	In 2022 is een convenant gesloten tussen Marketing Groningen, de regiomarketingorganisaties, de provincie en gemeenten: “Samen een gedeeld verhaal van Groningen uitdragen voor toeristisch bestemming Groningen” Samen wordt het Merk Groningen doorgevoerd in de regio's o.a. bijvoorbeeld de look en feel van het Waddenlandmagazine. Magazine Waddenland Visit Groningen Ook de digitale ontsluiting is vormgegeven in 2022. Waddenland Visit Groningen De site van Waddenland is onderdeel van de site van Visit Groningen en maakt daarmee ook gebruik van het bereik van Visit Groningen.

					Er is regelmatig overleg tussen Marketing Groningen en de regiomarketingorganisaties.
Gedeeld verhaal uitstralen	Jaarlijks toeristisch magazine voor bezoekers met daarin de bezienswaardigheden en verhalen van Het Hogeland.	Doorlopend	Stichting Promotie Waddenland		Jaarlijks wordt het Waddenlandmagazine uitgegeven.
	Opstellen arrangementen en/of samenwerkingsverbanden tussen ondernemers. Zowel geclusterd binnen een gebied als binnen een bepaald thema.	Kort-Midden	Stichting Promotie Waddenland	Valt binnen structurele subsidie SPW	In het kader van het project Waterwerken Zoutkamp ontwikkelt Waddenland arrangementen samen met ondernemers. Rondom Zummerbühne Ripperda zijn arrangementen ontwikkelend (o.a. combi uit eten en naar de voorstelling) tussen Zummerbuhne en ondernemers.
	Uitrollen huisstijlhandboek/toolkit zoals ontwikkeld door Marketing Groningen.	Doorlopend	Stichting Promotie Waddenland		Is gereed en wordt nog officieel aan de provincie overhandigd. Daarna uitrollen binnen de regio's.
Leren, ontwikkelen en binden	Organiseren ondernemerscursussen (bijv. op het vlak van gastheerschap, digitalisering, duurzaamheid en/of bedrijfsopvolging).	Kort	EBG / gemeente / provincie	Nog geen dekking	R&T ondernemers kunnen vaak aansluiten bij andere trajecten voor ondernemers. Bijvoorbeeld een aantal cursussen vanuit het uitvoeringsprogramma detailhandelsvisie of het Koplopersproject. Vakland Het Hogeland biedt ook cursussen voor ondernemers aan en een cursus dorpsguiden. Economic Board Groningen organiseert ook bijeenkomsten voor ondernemers. O.a. inspiratiebijeenkomsten voor de vrijetijdseconomie. Visit Wadden organiseert i.s.m. de Waddenvereniging trainingen voor Waddenambassadeur. De regiomarketing organisaties zijn hierbij betrokken als het een training in de regio betreft. Vanuit het plan van de kwartiermaker Winsum allermooiste dorp wordt een cursus Leefstijlvinder (doelgroepen) georganiseerd. Mochten we signalen krijgen dat er behoefte is aan een cursus dan onderzoeken we met welke partij we dit het best op kunnen pakken.
	Inventarisatie behoefte kleinschalige ondernemers/culturele instellingen aan	Kort	Gemeente / EBG	Aansluiten bij projecten Toukomst/	Binnen NPG/Toukomst wordt gewerkt aan de versterking van culturele instellingen. Musea hebben behoefte aan verduurzaming, verjonging en

	professionele ondersteuning (marketing & promotie, bedrijfsvoering).			NPG	<p>betere arbeidsomstandigheden. Het project 'Sterkere musea voor een sterk Groningen' gaat deze problemen oplossen door de musea te helpen hun verbeterplannen te schrijven en te financieren.</p> <p>EBG/Grobusiness/programma vrijetijdseconomie ondersteunt ondernemers op allerlei gebieden. <i>GroBusiness ondersteunt ondernemers bij het realiseren van hun ambities en inspireert nieuwe plannen. De kracht: GroBusiness weet de weg naar begeleiding, coaching en advisering van ondernemers en kent financieringsmogelijkheden.</i></p> <p>Als we signalen krijgen dat er behoefte is aan meer of andere ondersteuning dan onderzoeken we met welke partij we dit het beste op kunnen pakken.</p>
	De sector blijvend vernieuwen door verbinding te leggen met het onderwijs door het aanbieden van stageplekken bij toeristisch recreatieve bedrijven voor (mbo-)studenten via het Ondernemersloket (provincie) en Vakland Hogeland.	Doorlopend	EBG / gemeente / provincie		Aansluiten bij EBG/programma vrijetijdseconomie, Vakland Het Hogeland en programma groei banen en onderwijs van de provincie.
	Organiseren van een jaarlijkse opening van het toeristisch seizoen. Eventueel samen met Marketing Groningen.	Doorlopend Start in 2022	Gemeente / Stichting Promotie Waddenland	€ 20.000,- Nog geen dekking	Stichting Promotie Waddenland organiseert jaarlijks een seizoenstart in combinatie met een foldermarkt. Dit kan naar behoefte worden uitgebreid
	Structureel overleg Stichting Promotie Waddenland, gemeente en cross-over organisaties. Bijv. agrarische sector (Koop Lokaal), Groninger Landschap en centrummanagers.	Doorlopend Afstemming in struc overleg met Waddenland	Gemeente / Stichting Promotie Waddenland	Valt binnen structurele subsidie SPW	Met Stichting Promotie Waddenland is er structureel overleg. Ambtelijk elke zes weken met de coördinatoren en regelmatig wordt aangeschoven bij een bestuursvergadering van Stichting Promotie Waddenland. Twee keer per jaar is er bestuurlijk overleg tussen Stichting Promotie Waddenland en gemeente Het Hogeland. Incidenteel is overleg met cross over organisaties rondom zaken die spelen.

Algemene actiepunten

Actie	Termijn	Trekker	Middelen	Stand van zaken
Uitvoeren economische impact monitor in samenwerking met de provincie. Deze monitor geeft inzicht in het aantal toeristische overnachtingen, aantal dagbezoekers, bestedingen per sector, directe en indirecte werkgelegenheid, samenstelling van het aanbod, afkomst doelgroepen, etc. Door de monitor periodiek te herhalen worden de ambities en uitgangspunten getoetst en de vooruitgang vastgesteld.	Aansluiten bij planning provincie 2021 voorbereiding 2022 eerste monitoring	Gemeente / provincie	In begroting voor 2023 en 2024 € 5.000,-	In samenwerking met collega Groningergemeenten en de provincie wordt een monitoring vrijetijdseconomie opgezet. R&T Het Hogeland is één van de trekkers van dit traject. In overleg wordt gekeken naar de haalbaarheid qua breedte en frequentie van de monitoring.
Oprichten werkgroepen op basis van actiepunten of thema's	Doorlopend Afhankelijk van planning acties/thema's	Gemeente	Inzet om dit binnen reguleren uren te realiseren	Zie betreffende actiepunten voor stand van zaken.
Structureel intern overleg cross-overs gemeente Het Hogeland (o.a. RO)	Doorlopend 2021 start	Gemeente	Binnen reguliere uren	R&T heeft diverse cross-over overleggen. Een paar structureel maar de meeste incidenteel als er initiatieven, projecten of vragen aan de orde zijn.

Structureel overleg gemeente Het Hogeland en Stichting Promotie Waddenland	Doorlopend Gestart in zomer 2021	Gemeente	Binnen reguliere uren	Sinds zomer 2021 structureel overleg tussen coördinatoren Stichting Promotie Waddenland en R&T Het Hogeland. Ook schuift R&T van de gemeente regelmatig aan bij het overleg van het bestuur van Stichting Promotie Waddenland. Twee keer per jaar bestuurlijk overleg tussen Stichting Promotie Waddenland en gemeente Het Hogeland.
Opstellen van tweejaerenplannen om voorliggend actieprogramma nog concreter in de tijd te zetten. De voortgang van het uitvoeringsplan elke twee jaar samen met Stichting Promotie Waddenland vaststellen.	Tweejaarlijks	Gemeente	Binnen reguliere uren	Begin 2024 eerste voortgangsrapportage.